

Wereldverbeteraar; Biografie van Jan Tinbergen toont een briljante economische bureaucraat met wat naïeve trekjes.

biografie

Elsevier Weekblad

Subtitle: Biografie van Jan Tinbergen toont een briljante economische bureaucraat met wat naïeve trekjes. biografie

Publish Date: 08 May 2021

Length: 674 words

Een biografie wint vanzelf aan levendigheid als de geportretteerde af en toe uit de band springt. Erwin Dekker heeft het in dit opzicht niet getroffen. De docent culturele economie aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam koos als biograaf voor een wel erg brave borst. Jan Tinbergen was een sobere man, die zich als jong ventje al uiterst serieus op de boeken stortte. In het bestaan van de gerenommeerde econoom was geen plek voor sterke drank, tabak, auto's, luxe. Zijn Amerikaanse vakgenoot Paul Samuelson, die een jaar na hem de Nobelprijs voor de Economie won, noemde hem een 'humanistische heilige'.

Lastig voor Dekker was ook dat Tinbergen geen intellectueel boeiend oeuvre naliet. Een denker als Friedrich Hayek, winnaar van dezelfde Nobelprijs, schreef prachtige boeken die ook voor niet-economen de moeite van het lezen waard zijn. De Nederlandse wis- en natuurkundige daarentegen specialiseerde zich in complexe econometrische modellen. Zij zijn vergeleken met een nachttrein die op de gewenste plek arriveert zonder dat iemand kan uitleggen hoe die daar gekomen is.

Die modellen oefenden wel een grote invloed uit, zo blijkt uit **Jan Tinbergen. Een econoom op zoek naar vrede**. Dekker noemt de hoofdpersoon van zijn degelijke studie 'de belangrijkste economische bureaucraat van de twintigste eeuw'. Tinbergen was als jongeman gegrepen door het socialisme en zag de econometrie als een betrouwbaar instrument om een verwezenlijking van de rode idealen dichterbij te brengen. Hij had een sterk geloof in de maakbaarheid van de samenleving. Niet voor niets werd hij in 1945 de eerste directeur van het Centraal Planbureau, dat door middel van economische analyses en prognoses wilde bijdragen aan een planmatige aanpak van sociale problemen. Later hield hij zich als hoogleraar in Rotterdam intensief bezig met de bevordering van het welvaartspeil in ontwikkelingslanden. De wereldverbeteraar was ervan overtuigd dat socialisme en internationalisme twee zijden van dezelfde gouden medaille vormen.

Tinbergen vereenzelvigde zich sterk met de overheid waarvan hij zich graag in dienst stelde. In de Tweede Wereldoorlog leverde deze gedweeheid een weinig fraai beeld op. Dekker weet niet zo goed of hij op de activiteiten van Tinbergen als medewerker van het Centraal Bureau voor de

Statistiek het stempel 'collaboratie' moet drukken, maar duidelijk is dat van een heldhaftige rol geen sprake was.

Het ontbrak de zachtmoedige pacifist aan een verzetsmentaliteit. Hij hield niet van conflicten en polemiek. De persoonlijkheid van de briljante econoom vertoonde ook wat naïeve trekjes. Zo stelde hij zich vrij mild op tegenover het communisme, in de illusie dat het Oostblok wel geleidelijk naar het Westen zou toegroeien. Zijn bijna constante optimisme, stelt Dekker vast, had iets vervreemdends. Alsof negatieve ervaringen en mislukkingen niet bestonden of in elk geval beter konden worden vergeten.

Tinbergen was een typische vertegenwoordiger van de, tegenwoordig vaak gelaakte, elite die meent alles beter te weten. Zijn voorliefde voor bevoogding kwam in de jaren zestig tot uiting in een pleidooi voor geestelijke ordening. Hij vreesde voor decadentie, met veel te veel seksuele vrijheden en met allerlei gekkigheden in media en cultuur. Een door de overheid ingestelde raad zou de aantasting van openbare zeden aan banden moeten leggen. Zoals wel vaker leidde paternalistisch idealisme bij Tinbergen uiteindelijk tot het bepleiten van censuur.

Zijn solidariteit met de verworpenen der aarde hoopte Tinbergen te demonstreren door op Scheveningen tussen eenvoudig volk te gaan wonen. Maar toen zijn twee dochters straattaal gingen bezigen, besloot hij toch maar naar de chique Haagse Vogelwijk te verhuizen. Verbaal opkomen voor arbeiders is voor een academicus nu eenmaal makkelijker dan onder arbeiders leven.

**Jan Tinbergen. Een econoom op zoek naar vrede
(Boom)
440 pagina's
€ 39,90**

Gerry van der List